א)לא תחוף לא בנתר ולא (א)בחול בנתר משום דמקטף ובחול משום דמסריך ואמר אמימר משמיה דרבא ב)באשה לא תחוף אלא בחמין (א) אבל לא בצונן ואפילו בחמי חמה צונן מאי טעמא לא משום דקרירי (ב) ומשרו מזייא ואמר רבא גלעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה בית קמטיה במים א] מיתיבי דבית הקמטים ובית הסתרים אינן צריכין לביאת מים הנהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לביאת מים בעינן כדר' זירא ג)דא"ר זירא וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ושאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו ד)אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה בשפחתו של רבי שטבלה ועלתה ונמצא לה עצם חוצץ בין שיניה זוהצריכה רבי טבילה אחרת ואמר רבא חטבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול איכא דאמרי טאם באותו יום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול מאי בינייהו איכא בינייהו ילמסמך לחפיפה טבילה למיחף ביממא ולמטבל בליליא אמר רבא כאשה לא תעמוד על גבי כלי חרס ותטבול סבר רב כהנא למימר טעמא מאי משום גזירת מרחצאות הא על גבי סילתא שפיר דמי א"ל רב חנן מנהרדעא התם טעמא מאי למשום דבעית סילתא נמי מבעיתא אמר רב שמואל בר רב יצחק נאשה לא תטבול בנמל

לא תחוף. שערה: **מקטף.** נותק שער ומתגלגל וחוצץ: **סריך.** מדביק השער וחוצץ: **ואפילו בחמי חמה.** די לה בחמין שהוחמו בשמש: (ג) **דמשרו מזיא.** מקשין את השערות ואין לכלוכן עובר: **קמטיה.** בית השחי ובית הסתרים שלה: **כל הראוי לבילה.** במסכת מנחות [קג:] ששים עשרונים הבאים בכלי אחד ראוין לבלול ואין בילה מעכבת בו שאם לא בלל כשר ושאין ראוי לבילה כגון ששים ואחד עשרונים בכלי אחד בילה מעכבת בו ופסולה הואיל ואי בעי לבלול לא מצי למבלל: **אינה צריכה לחוף ולטבול.** דודאי לאחר שטבלה בא עליה: **איכא בינייהו כו'.** ללישנא קמא בעינן סמוך לחפיפה טבילה: **גזירת מרחצאות.** שדרך מרחצאות לישב ע"ג אצטבאות של אדמה דדמי לכלי חרס ואתי למימר טבילה עולה בהן: **סילתא.** בקעת עצה כמו בחברתה ולא בסילתא (ד) ה)[ביבמות] (דף סג:): **דבעיתא.** שלא תפול ולא טבלה שפיר:

כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. וא"ת הא בכמה מקומות כתיב בלולה וניחא שנה עליו הכתוב לעכב וי"ל דכולהו צריכי לגופייהו וקשה דניחא מדתנא בהו קרא בפרשת נשיאים תריסר זימני בלולה בשמן דמעכבא דהכי אמרינן בהקומץ רבה (מנחות יט:) דפריך לשמואל גבי מנחה דלא יליף דורות משעה דכתיב וימלא כפו ממנה לומר דשנה עליו הכתוב לעכב על מלא קומצו ופריך והא אמר שמואל מזרקות מקדשים את היבש דכתיב שניהם מלאים סולת ומשני שאני התם דתנא בהו קרא תריסר זימני לעכב ויש לומר דשמא יש שום דרשא בשום מקום דבילה לא מעכבא וא"ת כיון דלא מעכבא היכא דאין ראוי לבילה נמי ליתכשר ויש לומר דסברא הוא דכיון דקפיד קרא לכתחלה לעשות המצוה בעינן שיהא ראוי לכך אע"פ שאינו מעכב דאם לא כן נתבטלה המצוה לגמרי שלא היה יכול לעשותה וכן בכמה מקומות כגון ביאת מים דכתיב כל בשרו וממעטים בית הסתרים ומ"מ בעינן ראוי לביאת מים בכל בשרה וכן בכמה דוכתי וגבי ערל וטמא דמשלחין קרבנן אף על פי שאינן ראויים לסמיכה ו) ולא מעכבין דהא רבינהו קרא דמזובו ולא מנגעו וקרא בהבאת קרבן מיירי ואמאי הא לא מצי סמיך ובפרק כל ז) פסולי המוקדשין (זבחים לג.) דתכף לסמיכה שחיטה דאורייתא ואע"ג דלא טהר מנגעו משלח קרבן זיבה וא"ת אמאי לא בעינן ביאת מים לכתחילה בבית הסתרים כמו בילה וקריאה בחליצה ובביכורים וי"ל דאין סברא גבי טבילה שלא הקפידה תורה אלא שיטהר האדם ואין לומר דלכתחילה לבעי דכיון דדיעבד טהור לכתחלה נמי לא בעי ותעלה לו טבילה אבל בילה ומקרא בכורים וחליצה מצות נינהו הלכך לכתחלה ליעבד וא"ת כיון דלכתחלה בעי' בילה במנחות (ד' יח:) גבי עיקר מילתיה דרבי זירא דקאמר מתנדב אדם מנחה של ס' עשרון ומביאה בכלי אחד מנחה של ס"א מביא ס' בכלי אחד ואחד בכלי אחד דקים להו דס' נבללין וס"א אין נבללין ופריך וכי אין נבללין מאי הוי והא תנן אם לא בלל כשר ומשני א"ר זירא כל הראוי וכו' ומאי פירכא כיון דלכתחילה מצוה לבלול משום הכי מצוה להביא בב' כלים לקיים בה מצות בלילה ואומר ר"י כיון שנדר מנחה של ס"א אינו יוצא ידי נדרו אם לא יביא מנחה גדולה הלכך כיון דדיעבד כשר בלא בילה יש לו להביא בכלי אחד לקיום נדרו ואע"ג דגבי ב' עשרונים קאמר אם רוצה מביא בב' כלים מ"מ גבי ס"א מוכח מילתא דנתכוין לקרבן גדול אי נמי מתנדב אדם מנחה קאי אמנחה אחת דאמרינן התם לעיל ומשום הכי לא בעי לפלוגינהו בשני כלים משום בילה כיון דאינה מעכבת מיהו קשה דהך סוגיא דהתם לר"ש דאית ליה דס"א אינן נבללים ור"ש פליג(ח) אדרבנן דקאמר הרי עלי מנחה להביא בכלי אחד והביא בב' כלים דלאף ידי נדרו יצא וכיון דדיעבד יצא בשני כלים שפיר אית ליה לפלוגינהו כדי לקיים מצות בלילה ואכתי קשה מאי פירכא וי"ל דמנחה של ס"א משמע יותר מנחה אחת ממנחה קבועה סתם אע"ג דפריש בהדיא בכלי אחד אי נמי הך פירכא דוכי אין נבללין מאי הוי לרבנן פריך ונאמר דאית ליה להוא תנא טעמא דר"ש דס"א אין נבללים יפה: **אם** סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול. והא דאמר בפ"ק דחולין (דף י.) טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אפילו נתעסק באותו המין כל היום כולו לא עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי קודם לכן התם בשלא טבל סמוך לחפיפה אע"ג דהתם לא מפליג ועוד אומר ר"ת דההיא דחולין לטהרות ומחמרינן טפי דאפילו טבל סמוך לחפיפה לא מועלת לו טבילה והכא איירי לבעלה והא דאמרינן בסוף שמעתין ולית הילכתא ככל הני שמעתתא כי איתמר הני לטהרות לא קאי אהך מימרא אלא קאי אכולהו מימרות דמכלי חרס ואילך ועוד אומר ר"י דאי הך דחולין מיירי לטהרות איכא לאוקמיה בשלא חפפה כלל כדאיתא בירושלמי דמסכת פסחים סוף פרק כל שעה נדה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וטובלת כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה וטעמא מפרש התם לפי שכהנת תדירה בטבילה לא החמירו עליה ובעיוני סגי לה ושוב פירש ר"ת דחפיפה לא שייכא אלא בראש והך דחולין איירי בשאר הגוף דליכא חפיפה וכן משמע לעיל דקאמר אשה לא תחוף אלא בחמין כו' וקאמר טעמא דמשרו מזיא ומדלא קאמר לא תחוף ראשה ש"מ דבכ"מ חפיפה שייך טעמא דמשרו מזיא דבמקום שער הוא ועוד מביא ר"י ראיה דאמרינן בפרק מרובה (ב"ק דף פב.) גבי עשר תקנות דעזרא שתהא אשה חופפת וטובלת ופריך מדאורייתא הוא וכו' מאי נינהו שערות ומשני לעיוני מדאורייתא דילמא מיקטר ואתא איהו ותקן חפיפה ומדקאמר דילמא מיקטר שמע מינה דליכא חפיפה בראש ובכמה מקומות הוזכרה חפיפה אצל הראש אבל במחזור ה"ר שמריה מפרש בשם רש"י דבכל הגוף שייך חפיפה כדאמרינן בפ' כל כתבי (שבת דף קכ:) הרי שהיה שם כתוב על בשרו ה"ז לא יחוף ומיהו בכל הספרים ליכא אלא לא ירחץ ולא יסוך ועוד מייתי ראיה מדמייתי לקמן (דף סז:) אההיא דאשה חופפת בלילה וטובלת בלילה מעובדא דהוה בי ריש גלותא ואמר לה עבדי חסרת דודי חסרת טשטקי חסרת פי' עבדי חסרת להביא מים להחם לרחוץ כל הגוף דאילו חפיפת הראש לא בעי כולי האי ומיהו לפירוש ר"ת אין ראיה שפירש עבדי חסרת להחם מים להטיל לתוך מי הטבילה הצוננין להחם וטשטקי הוא טשטקי דפיזא והוא כסא לישב עליו בבית המרחץ ורבינו סעדיה פירש טשטקי מסרקות היינו לחוף הראש הילכך אין לנו ראייה שיצטרך חפיפה בגוף אלא לעיוני בעלמא כמו בראש מדאורייתא ואע"פ שאנו מדמין אין לעשות מעשה אלא צריך לחפוף כל הגוף וכן מנהג כל הנשים לרחוץ כל הגוף עכשיו. [ועי' תוס' ב"ק פ"ב. ד"ה ושתהא]: **איכא** בינייהו סמוך לחפיפה טבילה. לא איירי (ה) הכא מידי בהצרכת סמוך לחפיפה טבילה אלא לענין לתלות אחר הטבילה אם נמצא עליה דבר חוצץ קאמר דפליגי אם צריך לענין זה סמוך לחפיפה טבילה: **על** גבי כלי חרס. גרסי' דשייך ביה גזירת מרחצאות שרגיל להיות ומצוי שם כלי חרס לצורך חמין: **אשה** לא תטבול בנמל. כתוב בספרים אע"ג דהשתא ליכא אימור ברדיוני נפל ופירש"י בנמל מפני שהספינות רגילות להיות שם כל שעה מצוי שם טיט ואע"ג דהשתא ליכא עליה טיט אימור ברדיוני בלאתה מן המים שכשכה רגליה במים ונפל ופי' נמי מפלי ביומי תשרי דבסמוך מחללות תחתיהן מפני הטיט ולרבינו תם נראה כפירוש ר"ח לא תטבול בנמל כי בני אדם מצויין שם ובעיתא וממהרת מפני שבושה מבני אדם המצויין שם והוי דומיא דסילתא דהוי טעמא משום דבעיתא ופירש מפלי מחללות כמין גדר בנהר לצניעות שלא יראוה עוברין ושבין ול"ג הכא אע"ג דהשתא ליכא כו' עד בסמוך גבי נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה אע"ג דהשתא ליכא אימור ברדיוני נפל ומפרש ר"ת בשני דלתי"ן לשון נדידה ור"ח פי' לשון הוחלקה ונפל בירידה ובערוך ט) פירש מפלי משום צניעות ביומי ניסן משום דחייש לשאובין וכן פי' בערוך ותימה הוא מה שאיבה שייך וי"ל כי כמה צינורות מושכין לתוך הנהרות שהם בכלים שחקקן ולבסוף קבען אבל פירש"י עיקר דנוטפין כמקוה ואינם מטהרין אלא באשבורן ולא דרך זחילה ומשום מים חיים ליכא לפרושי כדפירש"י דתניא בתוספתא) חומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים [כו']:

עין משפט נר מצוה

כט א ב מיי' פ"ב מה' מקוואות הל' יח סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' קצח סעיף ב [וברב אלפס שבועות רלב.]:

ל ג ד ה מיי' שם פ"א הל' י סמג שם טוש"ע שם סעי' א [וסעי' ט] וסי' קלא סעי' כה [סעי' מב] וסעיף מג ובהג"ה [וברב אלפס שם]:

לא ו מיי' פי"ז מהל' מעשה הקרבנות הלכה ו:

לב ז מיי' פ"ב מהלכות מקוואות הל' יג סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' קלח סעיף כד:

לג ח ט מיי' שם הלכה יז ועיין בהשגות ובכ"מ סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלט סעיף י:

לד י מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף ג וסעיף ח:

לה כ ל מ מיי' שם פ"א הל' יא סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלח סעיף לא:

לו נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף לג וסעיף לד:

מסורת הש"ס

א) [נ"ל באה"ל גי' הערוך בערך עפר א' וכ"א ברי"ף [וברא"ש] פ"ב דשבועות וכן בטוש"ע וכ"כ הב"י דגרסי כל הפוסקים באה"ל], ב) [בהרא"ש אי' אשה לא תחוף אלא בחמין ואפי' בחמי חמה אבל לא בצונן וכו' ובזה מובן פירש"י ד"ה ואפילו], ג) (ר"ה יג פסחים עא) קדושין כה. יבמות קד: חולין פג: מנחות יח: קג: מכות יח: נדרים עג. ב"ב פא:, ד) [קדושין כה. ע"ש], ה) בס"י אי' במגילה, ו) נ"ל ולא מעכבין ואמאי הא לא מצי סמיך ובפ' כל פסולי המוקדשין כו' שחיטה דאורייתא והא רבינהו קרא דמזובו ולא מנגעו וקרא בהבאת קרבן מיירי ואע"ג דלא טהר כו'. רש"א ועיין בתוס' ר"פ כסוי דם ופ' מצות חליצה, ז) נ"ל הפסולין, ח) [מנחות דף קב ע"ב], ט) [ערך כף ב'], י) [רפ"ג דזבים ופ"א הי"א דמגילה],

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא תחוף אלא בחמין ואפילו בחמי חמה אבל לא בצונן כצ"ל: (ב) שם דקרירי משרו מזייא: (ג) רש"י ד"ה משרו מזייא: (ד) ד"ה סילתא וכו' ולא בסילתא במגילה נ"ב לא נמצא כן במגילה אלא בפ' הבע"י בדף סג ואולי רש"י היה גורס כך גם בפ"ק דמגילה אלל אין אסתר מגדת ע"ש דיהיב מרדכי עצה אין אשה מתקנאת אלא בירך חברתה: (ה) תוס' ד"ה איכא וכו' לא איירי נ"ב דאל"כ קשיא דרבא דהכא לרבא דסוף שמעתתא דדרש רבא אשה חופפת כו':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' מיתיבי בית הקמטים. נ"ב מקוואות פ"ח:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' הרא"ש

קטנה ס"ל דא"א כ"ש יום מ' לזכר: **אשה** לא תחוף אלא בחמין ואפי' בחמי חמין אבל בקרירי לא. ובפר"ח גרס אשה לא תחוף בקרירי ואפי' בחמי חמה. פי' אסור לחוף. ובפרק כל שעה אמרינן לא תלוש בחמין ולא בחמי חמה אלמא מדמי חמי חמה לחמין. ומיהו לא קשה לפר"ח דגבי חימוץ בחמין כל דהו מתחמץ: **דאמר** ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. האי מילתא דר' זירא בפ' המנחות והנסכים גבי הא דתנן הרי עלי למנחה של ס"א עשרונים מביא ששים בכלי אחד ועשרון אחד בכלי אחר. ומפרש טעמא משום דששים נבללין ששים ואחד אין נבללין. ופריך כי אין נבללין מאי הוי והתנן אם לא בלל כשר א"ר זירא כל הראוי לבילה כו'. תימה מאי פריך נהי דבדיעבד אמרינן אם לא בלל כשר מ"מ לכתחילה צריך לבלול הלכך צריך להביא בשני כלים. וי"ל משום דההוא גברא לקרבן גדול איכוון. ותנן הרי עלי להביא בכלי אחד והביא בשני כלים לא יצא. הלכך ס"ד דשפיר טפי להביא בכלי אחד אפי' בלא בלילה. ומשני דאפ"ה ראוי לבלילה בעינן: **אין** בילה מעכבת. והיינו טעמא משום דלא שנה הכתוב עליו לעכב אע"ג דגבי נשיאים כתיב תריסר זימני בלולה בשמן התם מעשה קא חשיב האיך עשו ולא לעיכובא איצטריך. ואע"ג דבהקומץ יליף דכלי מקדש אף מה שבתוכו מדכתיב שניהם מלאים סולת עיכובא לא יליף. ואע"ג דלא שנה קרא לעכב. מ"מ מיסתבר דראוי לבילה בעינן דכיון דהצריך הכתוב בלילה מסתמא צריך שיהא הקרבן ראוי למה שצוה הכתוב לעשות כן. וכן גבי קריאת חליצה אע"ג דלא מעכבא ראוי לקריאה בעינן כדאמרינן אלם ואלמת פסולין לפי שאינן באמר ואמרה. וכן גבי קריאת בכורים בעינן ראוי לקריאה בפ' המוכר את הספינה. ותי' אמאי לא בעינן הכא (ראוי) ביאת מים לכתחלה בבית הסתרים. וי"ל דשאני הכא דלא הזכיר ביאת מים בבית הסתרים כמו שהזכיר קריאה בחליצה ובכורים דורחץ את בשרו משמע מאבראי. ומי' ראוי לביאת מים בעינן כיון דלפעמים נכנס בו המים: **אינה** צריכה לחוף ולטבול. והא דאמרינן בפ"ק דחולין טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ לא עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי מקודם לכן. התם בשלא חפף סמוך לטבילה. או א"נ התם לטהרות והכא לבעלה. אע"ג דלקמן גר"ת ה"מ לטהרות היינו מכלי חרס ואילך. א"נ התם מיירי לטהרות ומשום דלא בעי חפיפה כלל הלכך צ"ל ברי לי. והכי אמרי' בירושלמי פ' כל שעה נדה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת כהנת אינה חופפת וסורקת נדה כהנת חופפת וסורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה. ומפ' התם לפי שרגילה בטבילה לא החמירו להצריכה חפיפה רק לעיוני בעלמא. ר"ת מפרש בחולין מיירי שנמצא דבר חוצץ על גופו דלא בעי חפיפה והכא בנמצא בראשו דחפיפה לא שייך אלא בראש ובמקום השער וכן לא מצינו חפיפה בכל מקום בתלמוד אלא במקום שער בשמעתין לעיל אבל בקרירי לא משום דמשרו מזיא: לא תחוף בנתר דמיקטף. ובפ"ק דשבת גבי הלל שהיה חופף ראשו ובפ' חלק דהוה חפיף רישיה וכן נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק וכן גבי עיקר תקנת חפיפה דתקין עזרא בפ' מרובה פריך מדאורייתא היא דכתיב את כל בשרו שלא יהיה דבר חוצץ כו'. ומשני דאורייתא לעיוני דלמא מקטר. ועזרא תיקן חפיפה ולישנא דמיקטר לא שייך אלא גבי שער אבל שאר הגוף לא בעי הדחה כלל: מדקאמר שתהא אשה מדחה קמטיה מכלל דלשאר הגוף לא בעי הדחה דאי קמטיה לרבותא קאמר דאע"ג שאין צריך ביאת מים צריך הדחה וה"ה שאר הגוף. א"כ הו"ל למימר אפילו בית קמטיה. ורבינו שמעיה כתב בשם רש"י דחפיפה הוא בכל הגוף כדאמרינן בפרק כל כתבי מי שהיה לו שם כתוב על בשרו לא יחוף. והגירסא ליתא התם אלא [לא] ירחוץ ולא יסוך. ועוד הביא ראיה מההיא דפ"ב כתובות מישהא דחפיפתא קאמר מר. ואינה ראיה דמיירי בשמן שסכין לאדם שיש לו חטטין בראשו. ועוד הביא דאמרינן לקמן בפירקין עבדי חסרת טשטקי חסרת דודי חסרת. ואי לחפיפת הראש גרידא מה צריך כולי האי וגם זו אינה ראיה לפר"ת דמפרש דודי להחם חמין ולהטילן במי הטבילה אם יראה מן הצינה. וטשטקי. פי' רב סעדיה מסרקות גדולות. ומיהו בערוך פי' והלא יש לך עבדים הרבה. ויורות להחם חמין בלילה ולחוף וכן נהגו לחוף כל הגוף ומנהג כשר הוא: **איכא** בינייהו סמוך לחפיפה טבילה. פי' היכא דלא חפפה סמוך לטבילה אבל לכ"ע בעינן חפיפה סמוך לטבילה לכתחלה: **סבר** רב הונא למימר משום גזירת מרחצאות. דלמא אתי למיטבל במים שאובין